

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ»

Компонента освітньої програми – *вибіркова* (5 кредитів)

Освітньо-професійна програма	Географія
Спеціальність	106 Географія
Галузь знань	10 Природничі науки
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Джаман Василь Олексійович, доктор географічних наук, професор, професор кафедри географії України та регіоналістики https://geoukr-new.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobotnyky/dzhaman-vasyl-oleksiiovych/
Контактний тел.	+380 95 87 58 881
E-mail:	v.dzhaman@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7453
Консультації	вівторок, 10.00 – 11.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Географія української діаспори» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін за освітнім рівнем «магістр», що пропонується в рамках циклу загальної підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти на першому році навчання. Вона забезпечує формування у студентів професійно-орієнтованої компетентності системного суспільно-географічного і регіонального дослідження проблем української діаспори (час і умови еміграції, масштаби і напрямки еміграції, умови оселення і особливості зайнятості, економічне, політичне та соціальне становище українських етнічних груп у різних країнах), основ національних політик у ставленні до українців і спрямована на засвоєння теоретичних і практичних знань про особливості розселення українців у світі, вдосконалення вмінь та навичок регіональних досліджень набутих під час вивчення дотичних дисциплін за освітнім рівнем «бакалавр».

Мета: сформувати у студентів систему знань про історію і напрямки масової української еміграції, її причини і масштаби; сучасні проблеми еміграції з України; просторові особливості розселення українців у світі.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. Еміграція з України	
Тема 1	Вступ. Поняття «діаспора», «українська діаспора». Початок еміграції з України.
Тема 2	Масова еміграція з України в зарубіжні країни. Перша, друга, третя, четверта (сучасна) хвилі еміграції.
Тема 3	Буковинська діаспора: чотири хвилі масової еміграції з Буковини, причини, напрямки, масштаби.
Тема 4	Реєміграція українців: періоди реєміграційних потоків, причини, напрямки і масштаби.
МОДУЛЬ 2. Розселення українців у зарубіжних країнах.	
Тема 5	Географія західної української діаспори: українці в Північній Америці, українці в Південній Америці, українці в країнах Європи, українці в Австралії, розселення українців в Азії та країнах північної Африки.
Тема 6	Географія східної української діаспори: українці в росії, Казахстані, Молдові, білорусі, країнах Прибалтики, Середньої Азії, Закавказзя.
Тема 7	Державний суверенітет України та її зв'язки із зарубіжною українською діаспорою.

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Методи навчання:
• словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо), • практичні заняття, • наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо), • робота з книгою: навчально- методичною, науковою, • електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні), • самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Методи контролю.

Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю при застосуванні таких способів діагностики, як практичні і самостійні роботи, тестування, індивідуальні завдання, письмове і усне опитування. *Поточний контроль* здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться

у вигляді письмового фронтального опитування.

Форма *підсумкового контролю* - залік, що полягає в оцінюванні засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі відповідей на підсумковому модулі, результатів виконання ним певних видів робіт.

Методами контролю є: усний, письмовий (розгорнута відповідь), тестовий, графічний при застосуванні індивідуальної та фронтальної перевірки знань, умінь і навичок студентів.

1. Контроль засвоєння *лекційного і самостійно опрацьованого* теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування.

2. Контроль засвоєння знань та набуття умінь і навичок при виконанні *практичних робіт* здійснюється шляхом їх поточної перевірки.

3. Контроль виконання *індивідуальних завдань* здійснюється за бажанням студентів, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) науково-дослідницьких завдань шляхом оцінювання виконаних рефератів та усного індивідуального захисту результатів дослідження.

Розподіл балів, які отримують студенти.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою оцінок компетентностей (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності, за виконанні ІНДЗ та контрольний модуль (залік). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент до заліку, у сумі становить 60 балів. Інші 40 балів відводиться на підсумковий модуль (залік). Питання *самостійної роботи* включені до завдань модульного контролю і оцінюються при модульному контролі. Додатково студент може отримати до 10 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в заліковій відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою.

Шкала оцінювання.

Поточне опитування, тестування та самостійна робота	Максимальна кількість балів
Змістовий модуль 1	
Т 1	5
Т 2	10
Т 3	6
Т 4	4
Сума	25
Змістовий модуль 2	
Т 5	20
Т 6	10
Т 7	5
Сума	35
Залік	40
Всього	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
Зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Не зараховано	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання)

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdbz0zb/etychnyi-kodeks-chnivets-koho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf>

ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Винниченко І. І. Українці в державах колишнього СРСР: історико-географічний нарис. – Житомир: Льонок, 2015. – 164 с.
2. Зарубіжні українці / С. Ю. Лазебник (кер. авт. кол.), Л. О. Лещенко, Ю. І. Макар та ін. – К.: Україна, 2011. – 252 с.
3. Заставний Ф. Д. Українська діаспора (розселення українців у зарубіжних країнах). – Львів: Світ, 2004. – 120 с.
4. Заставний Ф. Д. Східна українська діаспора. – Львів: Світ, 2005. – 176 с.
5. Українці. Східна діаспора (Атлас). – К., 1992. – 24 с.

Додаткова література:

1. Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Тези доповідей І міжнародної наукової конференції (Львів, 8-10 березня 2006 р.). – Львів, 2006.
2. Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ. Матеріали ІІ міжнародної наукової конференції (Ніжин, 21-24 червня 2006 р.) Український вимір. – Вип. 5. – Ніжин – Київ, 2006.
3. Українська діаспора: збірник матеріалів міжнародної наукової конференції. Український вимір. – Вип. 6. – Ніжин, 2007.
4. Джаман В. О., Жупанський Я. І. Демографічна характеристика сучасної еміграційної хвилі з України // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Тези доповідей І міжнародної наукової конференції (Львів, 8-10 березня 2006 р.). – Львів, 2006. – С. 70 -72.
5. Джаман В. О. Масштаби, напрямки і проблеми четвертої хвилі еміграції з України // Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ. Матеріали ІІ міжнародної наукової конференції (Ніжин, 21-24 червня 2006 р.) Український вимір. – Вип. 5. – Ніжин – Київ, 2006. – С. 6 -7.
6. Джаман В. О. Національна структура нової хвилі емігрантів (на прикладі поліетнічної Чернівецької області) // Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ. Матеріали ІІ міжнародної наукової конференції (Ніжин, 21-24 червня 2006 р.) Український вимір. – Вип. 5. – Ніжин – Київ, 2006. – С. 38 – 39.
7. Джаман В. О. Структура емігрантів нової хвилі масової еміграції з України // Українська діаспора: збірник матеріалів міжнародної наукової конференції. Український вимір. – Вип. 6. – Ніжин, 2007. – С. 9 – 10.
8. Джаман В. О., Владійчук К. В. Псевдотуристичні потоки української еміграції в Італію. Структура та особливості поширення // Географія та туризм: Науковий збірник. – К.: Альтерпрес, 2012. – Вип. 20. – С. 198 – 204.
9. Джаман В. О., Джаман Я. В. Географія міграцій населення України: наслідки російської агресії // Український географічний журнал. 2024. № 1. С. 40 – 48 .